

מאן דאמר לילי לילי ממש - לא גרסינן, דהא ודאי לילי הוא ממש.

הבקר אור - קא סלקא דעתך דהכי קאמר: ולבקר דהיינו אור, כלומר: ששמו אור, האנשים שולחו.

מי כתיב האור בקר - דלשתמע ולאור דהיינו בקר, דתימצי לומר דאור שם דבר הוא, וקרי לבקר אור.

הבקר אור כתיב - האי אור לאו שם דבר הוא, אלא הבקר האיר והאנשים שולחו, כמאן דאמר צפרא נהר, ולפי דרכו לימדך הכתוב דרך ארץ מאחי יוסף שהמתינו עד שהאיר המזרח כדבר יהודה, אבל אור שהוא שם דבר - אינו אלא לילה.

בבי טוב - היוצא לדרך יכנס ערבית לבית מלון בעוד החמה זורחת, ולמחר ימתין עד הנץ החמה ויצא, ואז טוב לו, שהאור טוב לו, שנאמר באור כי טוב, ומה היא טובתו - מפני החיות ומפני הלסטים.

וכאור בקר - השתא משמע לן דשם דבר הוא, והכי קאמר דוד: וכאור זה דהיינו בקר - כן יזרח שמש לצדיקים שיצאו מאפילתן לעולם הבא.

מי כתיב אור בקר - דהיינו שם דבר, ונימא אור הוא בקר וכן יזרח שמש.

וכאור בקר כתיב - ואין זה שם דבר אלא כמאיר של בקר יזרח שמש, כשמתחיל הבקר להאיר בעולם הזה והוא חשך ואפל בעלות השחר נוגה - כזריחת השמש של עכשיו תהיה אותה שעה לצדיקים לעתיד לבא, לפי שיהא אור החמה גדול מאד, ואפילו עלות השחר שלה יאיר כהנץ החמה של עכשיו.

למאיר ובא קראו יום - משעה שמתחיל להאיר, והאי אור - לאו שם דבר הוא.

והא קיימא לן - בשמעתא קמיייתא דברכות.

עד צאת הכוכבים יממא - כדכתיב מעלות השחר ועד צאת הכוכבים דעזרא (נחמיה ד). אלא - תריץ הכי.

קריה רחמנא לנהורא כו' - האי ויקרא - לאו קריאת שם הוא, דתימא שקרא את שם האור יום, אלא: קרא לבריאה המאירה, שברא מהוד מעטה לבושו.

ופקדיה אמצותא דיממא - צוהו לשמש ביום, ולחושך צוה לשמש בלילה, קרא - כמלך שקרא לעבדו שיבא לפניו.

הא קא משמע לן דאור כוכבים נמי אור הוא - לעולם כוכבים המאירים קאמר, ודקא קשיא לך הא שאינן מאירין לא - הא דנקט כוכבי אור לאו למעוטי כוכבים שאינן מאירין, דכל כוכבים יש להם אור, וליכא למעוטי מידי, וקרא אשמעינן דאור כוכבים קרוי אור, ונפקא מינה לנודר הנאה מן האור שיאסר באורן של כוכבים.

אותו עד אחר הפסח ויהא מותר אפילו לרבי יהודה דלא אסר רבי יהודה חמץ אחר הפסח אלא בחמץ גמור דאיכא ג' קראי לתוך זמנו ולפני זמנו ולאחר זמנו (לקמן דף כח:). אבל בבוקשה דליכא אלא חד קרא אפי' ר' יהודה מודה.

קא סלקא דעתך מ"ד נגהי וכו' - לא נקט קס"ד אלא משום מאן דאמר נגהי דלא קאי הכי ואגב אורחיה נקט נמי לילי ממש ומש"ה אין לשבש הספרים.

וכדבר יהודה - לא קאי אמאי דמשני כדאמר צפרא נהר אלא מילתא באפי נפשה היא ומפרש מה השמיענו הפסוק לב"ע.

יכנס בבי טוב - אור"י דפרק הכונס (דף ס ושם): משמע דטעם הוי משום מזיקין דמפיק ליה התם מלא תצאו איש מפתח ביתו וקרא משום מזיקין קא מזהיר דמפיקין מיניה התם כיון שניתן רשות למשחית וכו' ולפי זה אפילו מעירו אדם צריך לזיזהר שיצא בבי טוב והא דנקט כניסה תחלה היינו משום דאורחא דגמרא למינקט הכי כמו מטפס ועולה ומטפס ויורד בפרק עושין פסין (דף כא.) דנקט עליה תחלה ובפ' במה מדליקין (דף לד:) בין השמשות כהרף עין זה נכנס זה יוצא וקשה הא דריש רב יהודה הא דרשה גופה מקרא אחרניא דלא תצאו בפרק הכונס (דף ס. ש.) ואומר רשב"א דצריכי תרי קראי הבקר אור צריך לעיר אחרת ואפי' היכא דליכא למיחש למזיקין כגון אחי יוסף דהוו י"א והטעם מפני הפחתים וקרא דלא תצאו איצטריך לעירו ומפני המזיקין.

וכאור בקר בעולם הזה - פי' ר"ת דהיינו עד חצי היום כדמוכח בפ' תמיד נשחט (דף נח.) דעד ו' שעות נקרא בקר כעין זה יהיה תחלת זריחת השמש דהיינו הנץ החמה לצדיקים לעתיד לבא.

והא קיימא לן עד צאת הכוכבים יממא הוא - אומר ר"י דפשיטא ליה לגמרא דעד צאת הכוכבים יממא משום דמסקינן בספ"ב דמגילה (דף כ:). דמעלות השחר יום הוא דכתיב ואנחנו עושים במלאכה מעלות השחר עד צאת הכוכבים ואומר והיה לנו הלילה משמר והיום מלאכה ומהתם נמי מוכח דעד צאת הכוכבים יום הוא ולא קשה מההוא קרא לתנאי דפרק במה מדליקין (דף לד: ולה.) דקאמר ר' יהודה משתשקע החמה כל זמן שפני מזרח מאדימין ואיכא למאן דאמר התם שני חלקי מיל שהוא לפי הנראה שעה גדולה לפני צאת הכוכבים דאין אנו בקיאיין בצאת הכוכבים כדאמר התם לא כוכבים גדולים הנראין ביום ולא כוכבים קטנים הנראין בלילה אלא בינונים.

(כדתנן) הנודר מן האור - מיהו היכא דלשון בני אדם אינו כלשון המקרא אזלינן אחר לשון בני אדם כדאמרין בערכין (ד' יט:). גבי האומר משקל ידי עלי מדאורייתא קיבורת כולה בבדרים הלך אחר לשון בני אדם דהיינו עד האציל.